

DIVADLO RADAR

**Za oponou**

frank wedekind

# **Probuzení jara**

premiéry 9. a 10. října 2020  
v divadle radar



# frank wedekind

# **probuzení jara**

*„když se lidi líbají – milují se...“*

probuzení, při němž zůstáváš sám. tragická vyprávěnka ze světa mladých dospělých. opovážlivá cesta tím zatraceným dospíváním. na jedné straně rodiče, škola a známky. na straně druhý nezkrtný touhy a chůtce, erotický sympatie. vyburcovanou odvahu střídá skličující marnost, netečnost a lhostejnost volají po rebélii. sebepoznávání, kterému vždy tak trochu něco schází. a taky ta pohádka o bezhlavý královně. zůstane-li na světě nějaká jistota, bude to neporozumění. a listy si cosi horlivě šeptají...

režie: lukáš křížek, j.h.

překlad: josef balvín

scéna: vojtěch jelínek a za oponou

kostýmy: barbora heřmánková

výběr hudby: lukáš křížek a za oponou

hudba (coververze): tomáš černý, matouš martínek

světelný koncept: lukáš křížek, michael simandl

světlo: matěj horáček, anastázie vařeková

zvuk: viktorie melicharová, bibi stevens

foto: markéta šedivá, matouš martínek

program, grafika: lukáš křížek, matouš martínek

premiéry 9. a 10. října 2020  
v divadle radar

# osoby a obsazení

vendulka bergmannová – karolína klempířová / anastázie landová

melchior gabor – jan plíva / jan daniel

mořic stiefel – michael simandl / vojtěch jelínek

ilse – gabriela alexandrová / anna poláková

marta – veronika šimonková / johana gorenčíková

tea – barbora smolíková / věra kabíčková

jenda – jan kašík

arnošt – prokop vopařil / ondřej vaněk

paní bergmannová – eliška toperczerová, j.h.

paní gaborová – kateřina urbanová, j.h.

pan gabor – johan klesal, j.h.

ředitel, muž ze hřbitova – matouš martínek / tomáš vlček, j.h.

*„třináctá se vrací... je však pořád první;  
je stále samotná, – možná pouhý moment:  
neboť jsi královnou, ty!, první – poslední?  
jsi král, ty, opuštěn – ty, poslední amant?...“*

**gérard de nerval: chiméry / artemis**

*„člověk! svobodný duch! domnívá se být sám,  
sám s darem myšlení, kde život ve všem tkví:  
tvá síla svobodu dala ti v tvém panství,  
bez tebe vesmír však se ubírá jinam.“*

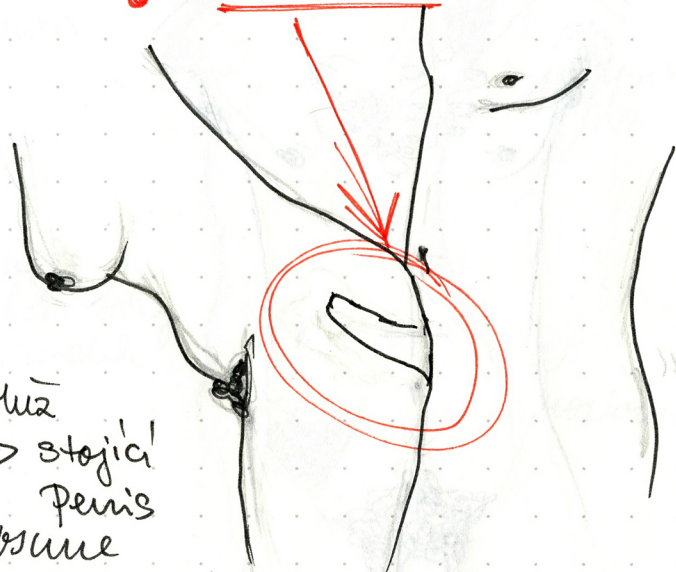
**gérard de nerval: chiméry / zlaté verše**



PRC, MRDAŇI, ŠUKAŇI, PÍCHAŇI  
MILOVAŇI nebo (ale) Soulož



SEX



Muž  
↳ stojící  
Penis  
všude

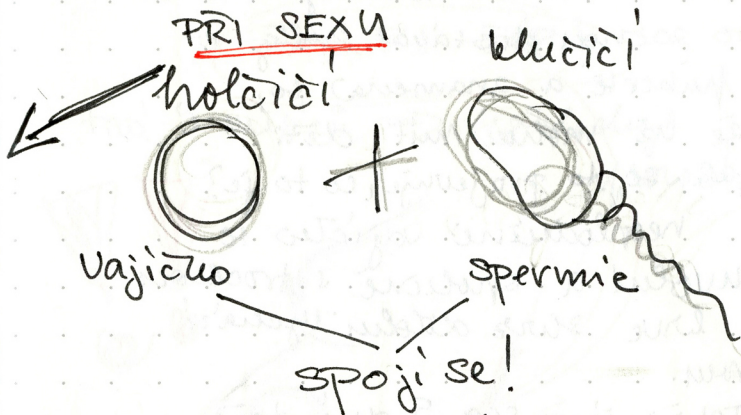
do vagíny  
- opakovaným zasouváním a  
vysováním se oba říce  
a říce vzruší

AKT končí vyvrcholením

Výstřelkem spermatu (to bílý)



# JAK VZNIKNE DÍTĚ?



- buníky se spojují a časem se množí a dítě roste

PO AKTU NUTNÁ SPRCHA  
NEJLÉPE SPOLEČNĚ!

# probouzíme / o inscenaci

slovem režiséra. zkrácené úryvky z rozhovoru, který vedla vendula melíšková a celý jej můžete nalézt na serveru **divadelnik.cz**.

## **poprosím tě o zasvěcení do vzniku textu a jeho úspěšnosti.**

wedekind *probuzení* napsal ve svých šestadvaceti a kromě tabuizovaných témat využil taky částečné autobiografie nebo spíš skutečností ze svého života. v závěru se objevuje záhadný muž, který mu v lecčems může být jakýmsi komplikovaným alter egem, stejně jako některé melchiorovy názory. zároveň měl spolužáka mořice, který spáchal sebevraždu.

zpočátku byl s uvedením problém nejen v kontroverznosti, ale taky v určité, v té době, nehratelnosti. do společensky problematických témat, stejně jako do jiných wedekindových děl, samozřejmě zasáhla cenzura. hru napsal 1890–91 a premiéru měla až v roce 1906 v berliner kammerspiele, kde ji režíroval max reinhardt. k nám se dostala poprvé ve dvacátých letech. muzikálová adaptace vznikla snad už 1999, ale podobně jako verze činoherní se musela na jeviště proboujet a tak měla premiéru až někdy v roce 2006. odtud pak velký boom s *probuzením*, které je známé, jak se domnívám, především skrze muzikál a jeho úspěchy. což jde krapet na škodu právě činohernímu (pre)textu, neboť se jedná o adaptaci a dochází tam ke značným posunům.

## **vnímáš ta tehdejší tabu ještě jako aktuální?**

ono to bohužel vždycky bude aktuální. výrazně se proměnila pouze doba, ale ty problémy tady stále přetrvávají. což bylo inscenačně rozhodující, protože nejde o něco, co by nás mělo minout, ale právě naopak o něco, co kolem sebe vnímáme a pociťujeme pořád. a neustále jsme nuceni se s tím vyrovnávat. tenkrát se ta témata teprve drala na povrch a dnes už je můžeme vnímat jako součást společnosti. kdyby tehdy ta nálepka existovala, byl by wedekind „příkladným“ zástupcem young-adult žánru. když se podíváš na to, čím nás dnes tahle – pro mládež moderní a výsostně současná; a díky za ní! – literatura zasypává, nebudou ty rozdílů vůbec velký.

teenager chce silný příběh s „pokřiveným“ hrdinou, s nímž (a jeho problémy) se dokáže ztotožnit. a o to nám v inscenaci taky jde. my vlastně děláme toho wedekinda v „(pseudo)modernějším stříhu young-adult“, protože ten klíč se tam sám nabízí, ne-li vnucuje. ponouká k tomu, abychom si to, u čeho vysedáváme doma, mohli zkusit odžít taky na divadle. a zážitek může být o to explicitnější, protože divadlo je tady a teď a dotýká se tě napřímo. nemůžeš ho pauznout, abys stihl události zpracovat. tohle všechno se tam snažíme mít, s tím rozdílem, že se vyhýbáme dvěma – řekněme, dobovým – „extrémům“: ze strany wedekinda otázce náboženství a víry, ze strany dneška pak všem moderním technologiím.

### **není dnešní svět vůči výkyvům mládí už otupělý?**

a co přesně myslíš tím „výkyvy mládí“? já bych řekl, že se v tomhle snažíme být čím dál víc otevřenější a tolerantnější. ale i to je dvousečná zbraň a navíc to vůbec neznamená, že je to snadný. jako dospělí si občas neuvědomujeme, že pro pubertáky ty věci a neschopnost verbalizovat emoce jsou natolik silný události, že si s nimi prostě neví rady a mnohdy si myslí, že to oni jsou tím problémem. mohou být neschopni se svěřit (mnohdy i vrstevníkům), což snadno vede ke lžím, výmluvám a přetvářkám. jací teda tihle mladí-dospělí jsou? proč s nimi rodiče nedokážou jednat jako se sobě rovnými? proč si zase oni nejsou schopni říct o pomoc? protože jim v tom **někdo** nebo **něco** zabrání. špatná rozhodnutí, téma viny a komunikaci mezi rodiči a dětmi se pak v inscenaci nesnažíme soudit, natož idealizovat. snažíme se je skrze příběh nahlížet.

### **máš pocit, že komunikace, co se sexuality týká, je stále tabu?**

já ti vlastně ani nevím. vzpomínám, jak to bylo za nás – co jsme si vykoumali sami, co nám řekli ve škole a nakolik se do toho museli (vlastně i nemuseli!) vkládat rodiče. neřekl bych, že je to úplné tabu, spíš je to prostě komplikovaný. taky bych řekl, že pořád platí takový to dělení, že pokud máš dceru, řeší s ní tyhle věci máma a pokud je to zase kluk, pak má tu práci táta. a jak na to pak přijdou neúplný rodiny nebo partneři stejného pohlaví? ohánět se slovem tabu dokáže být pěkný, ale já bych se tu asi oháněl něčím mnohem obecnějším a tím je zase ta komunikace.



## **řešil jsi posun morálky či odpovědnosti za činy, na nichž hra staví?**

téma viny a to, nakolik jsme zodpovědní za svá rozhodnutí tady platí jak pro mladé–dospělé, tak pro jejich rodiče. ti si procházejí vlastními dilematy: zdali nepochybili ve výchově, jestli raději nemají jednat tak, jak by jednali jejich rodiče nebo zkusit být svolnější, chápavější či dokonce lhostejnější. žádné rozhodnutí tady není správné. nejvíce se to podepisuje na melchiorovi, který celou hrou klopýtá, determinován touhami a potřebami být a vědomě existovat. taky je jediným, pomineme-li strohé (a jinak motivované) definice ředitele školy, kdo tu morálku aktivně řeší a především prozkoumává. je mladej a blbej a do toho se mu dějou tyhle věci, který se nedají ustát. takže... kde je ta vina a co by vlastně měla znamenat, čím by měla být, morálka? v tom asi vnímám ten posun. tím, co to pro nás dneska vlastně je, co to ve své podstatě znamená a jaký to má význam. a zdali bychom tu „celkovou představu správného jednání ve společnosti“ v naší době, plné výtobytků a chaosu současného pokroku na všech úrovních, vůbec rozpoznali.

## **kdo je váš divák?**

naším divákem je kdokoliv 13+. nestojíme ani na straně rodičů, ani dětí. vyprávíme pochmurnou vyprávěnku, která v sobě ale taky nese třeba krásnou pohádku o bezhlavé královně, která je o mladý lásce a tom zatraceným bláznovství, který se vehementně snaží dospět a najít všechny odpovědi.

## **co pro tebe hra nese za téma, které chceš divákům otevřít?**

mořicovi jsem v jednom zásadním okamžiku tučně připsal větu: „**zůstane-li na světě nějaká jistota, bude to neporozumění**“. zřejmě to bude hledání sebe sama ve změti pocitů a myšlenek. je to o uvědomování si – o probouzení se. probouzení sebe, tebe i nás všech. ale ani tak si nejsem jistý, jestli to úplně jde otevřít, když je to tady celou tu dobu. možná spíš připomenout, znovu si k tomu najít cestu. zkusit si uvědomit, že chyby a debilní rozhodnutí k dospívání patří a že je potřeba si vzájemně naslouchat. a vědět, co mi ten druhý vlastně říká, nečekat jen na to, až domluví, abych mohl začít o sobě a po svém. a uvědomuju si, že to zní – k mladickému období zcela přiléhavě – jako hrozný klišé.



# květomluva

vinná réva	/ jsem s tebou šťasten.
vinný hrozen	/ prosím jen o jeden polibek.
fiala bílá	/ kam prchlo naše štěstí, naše naděje?
fiala jarní	/ celé mé srdce patří jen tobě.
fiala letní	/ tvé rty jsou krásné.
fiala zimní	/ neustále po tobě toužím.
fiala žlutá	/ zůstanu ti stále věrná.
divizna	/ ty jsi moje nejmilejší.
vrba	/ na naši lásku mi zbyla jen vzpomínka.
vrba smuteční	/ štěstí své jsem již pochoval.
kosatec	/ pouze ty mi můžeš vrátit klid.
petrklíč	/ kdo je pánem tvého srdce?

## \* **blednička**

dnes známá spíše jako anémie (chudokrevnost), je onemocnění, při němž je v krvi sníženo množství krevního barviva a červených krvinek. vzniká z mnoha příčin a dělí se na stavy, při nichž je nedostatečná tvorba krvinek onemocněním krve nebo příslušného orgánu; a na stavy, které vedou k jejich nadměrným ztrátám – krvácením při úrazu, operaci, porodu. projevuje se bledou pletí, mdlobami, skleslou náladou, bolestmi hlavy, stavy slabosti, bolavými koutky úst.

# probouzíme / obrazy

autorkou obrazů k našemu **probuzení jara** je gabriela alexandrová. zkoušením, příběhem a především pak samotnými postavami inspirovaná díla vznikala současně jakožto maturitní práce k zakončení studia výtvarného oboru gymnázia na pražské.

těchto tematických obrazů vzniklo celkem pět. mořic (krk), marta (ruce), vendulka (oko), melchior (ústa) a ilse (nohy). první čtyři doprovázejí tento program a ten pátý si autorka ponechává pro sebe, neboť jde o její postavu, kterou v inscenaci ztvárňuje. určitě ji ale potěšíte, když se o ně budete zajímat více a ráda vám prozradí, jak vznikaly, jaké jsou jejich významy a co všechno se za částmi těla a jednotlivými barvami skutečně ukrývá.

gabriela je též autorkou, spolu s vojtěchem jelínkem, melchiorova sešítka pro mořice, který je, dle slov samotného pana ředitele: *„napěchován nestoudnostmi a oplzlostmi, které mohou uspokojit i ty nejnáročnější požadavky, jaké může klást nejzvrhlejší zpustlík na pornografickou četbu“*. některé z nich můžete nalézt přímo v programu a pokud vás tahle precizní příručka-rekvizita zajímá více, můžete zkusit poprosit některého z herců, jestli se o její tajemství s vámi podělí. ovšem pozor, jen na vlastní nebezpečí!

probouzíme se.  
zajímáme se.  
nasloucháme si.  
komunikujeme.



**facebook.com/radarzaoponou**  
**instagram.com/za\_oponou**

divadlo radar (umělecký šéf jana kottasová)  
zřizovatel souboru: ddm praha 7 (ředitel jiří svoboda)  
divadlo radar, pplk. sochora 9, praha 7  
**divadloradar.cz**

*autorská práva k dramatickému textu zastupuje  
aura-pont s.r.o., veslařský ostrov 62, 147 00 praha 4.*